

Dansens og musikkens rødder 39

Sextur - 2. del

af Per Sørensen

Som nævnt i sidste nummer af Hjemstavnsliv var det musikken til Sekstur, jeg ville fortælle om.

Der er komponeret utallige sexturmelodier i tidens løb - som også vort folkedanserepertoire viser; men som jeg nævnte sidste gang, er der én melodi, der genfindes overalt. Eksempelvis Sextur fra Holbæk - Alsinger Sextur - Sundeved Sextur - Sekstur I fra Vendsyssel - Sekstur fra Hardsyssel - 3. afd. af Trekant fra Vejle Vestereg. Melodien har ikke kun været kendt i ovennævnte egne, men har været kendt i hver eneste afkrog af Danmark.

Melodien er formentlig komponeret af Emil Horneman (1809-1870) - hvornår og i hvilken anledning, den er lavet, vides ikke på nuværende tidspunkt; men den bliver umådelig kendt, da William Rantzau (1832-1897) skrev visen "En Forlovelse i en Wiener-Quadrille".

Det ældste notetryk, jeg kender af melodien, er fra 1862, hvor William Rantzau begyndte at skrive sine "Humoristiske Sange" (nr. 1 - 45). Her er det sang nr. 3.

HUMORISTISKE

SANGE.

Nr 3. En Forlovelse i en Wiener-Quadrille.

Nr 1. En Runke i Zivert.
2. Over Skøjteløbers Øverst paa en Gaffelmønstret.
3. En Berøvelse i en Wiener-Quadrille.
4. En Øvreindtøkket Skøjte i Skøjteløbers.

Pris: 4 Ør.

Skøjteløbers.

Hr. G. Hørrmanns Børlag og Vinten.
Der Hørrmanns St. 4.
Tøst ved 3. D. G. 1862 & 69.

Ovenover noden angives pseudonymet "I-n.". Jeg vidste ikke, hvem det var; men så kontaktede jeg den kendte musikforsker Dan Fog, som kunne fortælle, at "I-n." var pseudonymet for Axel Søren-

MIMI JULIE BERNARDS SANG

Allegro. i Farcen: Han er gruelig gal. E. Horneman.

PIANO.

1. Der var om mig u - ma - ner - lig Rift og der - for saa blev jeg saa tid - lig gift jeg

1. fik mig en Mand med Aand og Forstand og Pen - ge det hav - de han. Vi le - ve - de i

1. Suus og Duus, vi gav Di - ner - er, før - te Huus, og al - tid gik det mag - ni - fique ind.

1. til i - stykker det gik. Hver U - ge holdt vi et Bal med Glands for pas - sio - ne - ret jeg

1. er for Dands, ja vi holdt Dands hvert Øi - e - blik saa slut - te - lig bag vi af Dandsen gik.

2. 3.

Min Mand blev lagt udi sorten Jord
Og derpaa jeg fik dette Postecointoir.
Skjænt emancipert,
Det var dog genert,
Jeg følte mig isolert.
Til Dandsen stadig stod min Hu,
For dengang var jeg slank endnu.
Paa Bal Mobile jeg gik hver Qveld,
Og det var netop mit Held.

I: En Aften i en Quadrille,
Der var det Himmels Villie,
Jeg skulde finde en Romeo
Der røvede Julies Hjerterø. :]

I aner ikke I Qvinder bly,
Den Fryd ved at faae sig en Mand paany.
Uagtet det gaaer
Mod Vinteren, faaer
Man pludselig lifflig Vaar.
Og Julie blier til en Ninou,
Der holder sig saa ung og fjong,
Saa forarsfrisk og altid eens
Og let hun bliver tilbeens.

I: Og hvis min Mand skulde falde fra,
Naa Herregud, det kan hænde, ja
Saa vil jeg ikke mig hænge endda
For der er nok flere hvor han kom fra. :]

Adolph Recke.

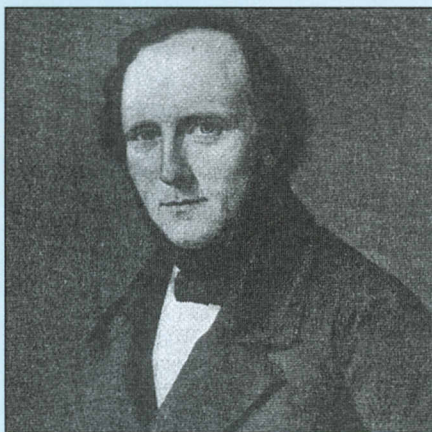
sen, der i slutningen af forrige århundrede var overlærer på Metropolitanskolen i København. Dog mente Dan Fog ikke, at han kunne være komponisten, da han var forfatter og ikke komponist. I øvrigt var han kun 11 år i 1862. Pseudonymet "I-n." har altså i 1862 været en anden person, og det kan sagtens have været Horneman. Et vigtigt indicium for, at Horneman havde skrevet melodien, kom i 1864, hvor man i det kendte nodeperio-

dika, "Musikalske Nyheder", genfandt melodien - denne gang brugt til en sang fra farcen "Han er gruelig gal". Over denne node står E. Horneman, - og da Emil Horneman selv var redaktør på "Musikalske Nyheder", må vi gå ud fra, at han har skrevet melodien. Denne vise handler i øvrigt også om at danse.

Anders Christensen nævner i sin artikel, at melodien også er kendt i Tyskland, og

at den måske kommer derfra. Det tror jeg ikke, da vi har flere eksempler på, at kendte, danske melodier vandrer, via Sønderjylland, til Tyskland, hvor de i Slesvig-Holsten blev lige så kendte som i Danmark. Vi skal også huske på, at da melodien blev berømt, havde vi stadig rigsfællesskab med Slesvig-Holsten.

Hvem var så de 2, der sammen skrev den uødelige vise?



Johan Ole Emil Horneman (1809-1870)

Komponisten Emil Horneman var født i København og havde anlæg for musik. Hans musiklærere var bl.a. Kuhlau og Hartmann. Da han var uddannet musiker, blev han hurtig en søgt klaverlærer, og i denne periode af sit liv begyndte han også at komponere. Hans Opus 1 fra 1842 "Tolv Capricer for Pianoforte" vakte stor opmærksomhed i vide kredse. Samme år fik han udgivet nogle danse i "Sangfuglen - Et Blad for Kjendere og Elskere af Musik". Nedenstående Hamburger Vals er et eksempel på den enkleste melodi af Hornemans danse fra denne

publikation (man ser straks, han behersker klaveret).

Efter en tid som klaverlærer "sadlede han om" i 1844 og blev musikhandler og musikforlægger, og han arbejdede en betydelig forretning op. Mens han var forlægger, komponerede han en del pædagogiske klaverstykker - beregnet for børn, og så havde han den evne at skrive iørefaldende melodier til sange af forfattere som P. Faber - A. Recke - W. Rantzaу. Nogle af melodierne var så gode, at de stadig den dag i dag, ca. 150 år efter, at de er skrevet, stadig kendes af alle - Jeg bør blot nævne: "Højt fra træets grønne top" og "Dengang jeg drog afsted".



William Rantzaу (1832-1897)

Forfatteren Rantzaу var også født i København og vokset op i en familie med teaterblod i årener (begge hans søstre blev ansat på Det kgl. Teater). William kom i lære som isenkræmmer; men alle steder var han den selvskrevne huspoet. Hans visetalent kom dog først rigtigt til udtryk, da han skrev et par viser til sangerinden Sophie Valentin. Den ene af disse viser

var netop visen "En Forlovelse i en Wiener-Quadrille", der gjorde stor lykke alle steder. I 1864 giftede han sig med Frk. Valentin. På det tidspunkt ophørte han som isenkræmmer og helligede sig visedigtningen, som han fortsatte med resten af livet. Det menes, at han har skrevet ca. 4000 viser. Senere blev han sangerindedirektør og direktør for "Tivolis Nye Pavilion" - også kaldet "Kisten". Han var direktør for "Kisten" i mere end 20 år, og han formåede at blive en særdeles velhavende mand. I 1890'erne dalede hans popularitet som visedigter, og han fratrådte i "Kisten". Han begyndte så at spekulere på Børsen med alle sine penge. I 1897 gik det galt. Han tabte alle sine penge og var en ruineret mand. Han kunne ikke se, hvordan han kunne komme videre, så han begik selvmord. Underligt er det, at en mand, der levede af at underholde andre, skulle få så tragisk et endeligt.

Som tidligere nævnt blev melodien berømt i hele landet, netop fordi Rantzaу skrev den berømte visetekst, og jeg forestiller mig, at visen har været lige så kendt i forrige århundrede som "Lille Sommerfugl" eller "Tre hvide duer" er blevet det i dette århundrede.

Hvorom alting er - her kommer visen om pigen, der blev forlovet med en barber midt i en Sekstur (der er sikkert mange folkedanser-ægtepar, der har oplevet det samme)!!

En forlovelse i en Wiener kvadrille.

En sekstur, ak, i det lille ord
en verden af salighed, lykkelige bor;
den dans jeg især
fra den tid har kærlig,
jeg elskede min barber.
Ved danseøvelsen, o held!
I Skandinaviske Hotel,
Med ham jeg dansede wienervals,
Så hjertet sad i min hals,
Men sekstur dansede han mageløs,
I kæde gik han så gracios,
Jo de kan tro, at min barber
var yndig, jeg siger nok ikke mer.

Hans næse var noget lovlig lang,
hans handsker var gule, hans vest changeant,
et himmelblå slips,
et overskæg, fips,
en krop, li' som støbt i gips!
Det var et menneske med bonton,
og altid han i kotillon
fik ringen - ja hver pigelil,
ifald han friede, slog til;
hans gang var yndig og svævende,
hans stemme så blid og så bævende,
han var fra hoved og til hæl
korrekt, ja det var han sågu minsæl.

Hamburger Vals. E. Horneman.

En dame dansed' han med især
hun gik nok med mad fra et spiskvarter,
jeg var så jaloux,
så det var en gru,
det husker jeg godt endnu;
men så en søndag tog jeg mod
til mig og rask min plads forlod,
og inklinered' så med skam
at tale om - selv for ham.
Han bød mig armen med venligt smil,
og henad gulvet, ja som en pil
vi fløj tilsammen, bryst mod bryst,
og dansed' forkert, så det var en lyst.

Han var spendabel, lod komme is
og butterdejskager i massevis,
og så kom der punch;
han så'e: drik kuns!
og jeg - jeg drak ud til bunds!
Jeg var fortunlet, næsten ør,
men i et ypperligt humør.
Jeg var så stolt af min barber,
den bedste balkavaler.
Min rivalinde, der henter mad,
forladt og ene nu skroget sad;
Barbereren sværmed' kun for mig -
og deri fortænker jeg ham sgu ej.

Jeg tænkte: bare han ville fri,
jeg længtes, ja så ubeskrivelig,
men så til galop
der blev klappet op,
og jeg måtte holde trop,
og ovenpå som slutningsvers
en sekstur fik vi, det var kommers;
barbereren var min sidemand,
og dejligt dansede han;
og alt imellem ved hver en tur
han konverserede, gjorde kur,
og løfted' mig en alen op
fra gulvet, jo det var en lystig krop!

Mit blod var blevet omtrent til ild,
jeg dansed' aldeles som ellevild;
jeg tit rendte på,
på kryds og på skrå,
barbereren, kun ham jeg så.
Et tryk i hånden fik jeg, hver
gang at jeg ham i kæden kom nær;
og jeg, jeg trykkede igen,
ja tydelig var jo den.
Men tænkt! som bedst at vi dansed', faldt
jeg med barbereren, mit et og alt,
han friede straks, og en, to, tre:
på gulvet der blev vi forlovede.

Og dagen efter gik jeg med ham
til præsten, blev gjort til barbermadam;
vi har det lidt småt,
men lever så godt,
og det er jo tingen blot.
Min mand gør glat hver skægget kind,
jeg hjælper til og sæber ind,
og fire glutter alt vi har
med næser som deres får.
Hver søndag danser vi nok så glad
en sekstur, store og små i rad,
til minde om forlovelsen -
i kæde går hele familien!

Til slut skal nævnes, at utrolig mange
revy- og visetekster er skrevet på Horne-
mans melodi. Eksempelvis dette skynd-
somme udvalg: "Der bygger en fugl i mit
lille bryst" - "Det var en søndag omkring
ved maj" - "I landets støvede rigsarkiv" -
"Jeg sidder her noget klam og kold" -
"Paris! - jo det er en herlig stad" - "Ved
Børsens rampe skal Tietgen stå" osv.

Næste gang vil Tage Aabech supplere med
andre Sekstur-traditioner.

Kildehenvisninger:

1. "Seksture og Trekanter" af Anders Chr. Christensen. Dansk Folkemusik nr. 2 - Maj 1991
2. "Oplevelser" af Olfert Jespersen, side 59-67. Olfert Jespersens Forlag 1930